

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 23 maja 2023 r.

Pozycja 177

POSTANOWIENIE

z dnia 28 lutego 2023 r.

Sygn. akt Ts 136/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bogdan Święczkowski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.K. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656, ze zm.) oraz załącznika nr 1 do tej ustawy „w zakresie, w jakim art. 3 ust. 2 pomija czynniki ryzyka niewymienione w art. 3 ust. 2, pomimo posiadania przez te czynniki właściwości czynników ryzyka w rozumieniu art. 3 ust. 1 oraz w zakresie, w jakim załącznik nr 1, określający wykaz prac w szczególnych warunkach pomija inne prace w szczególnych warunkach, w tym pracę diagnosty laboratoryjnego, narażonego na chemikalia o różnym szkodliwym działaniu (alergizującym, toksycznym, drażniącym, żrącym, rakotwórczym), jak również na szkodliwe czynniki biologiczne (patogeny), czynniki fizyczne (np. różnego rodzaju promieniowania), pomimo posiadania przez nie właściwości prac w szczególnych warunkach określonych w art. 3 ust. 1”, z art. 2 oraz art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) art. 4 pkt 5 i 6 ustawy o emeryturach pomostowych „w zakresie, w jakim przyznaje prawo do emerytury pomostowej wyłącznie pracownikom, którzy przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywa[li] prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywali pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3”, z art. 2 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 25 czerwca 2022 r. (data nadania), M.K. (dalej: skarżąca) – reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu

– wystąpiła z żądaniem przytoczonym w komparycji niniejszego postanowienia w związku z następującym stanem faktycznym:

Decyzją z 11 września 2019 r. (znak: [...]) Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w L. odmówił przyznania skarżącej emerytury pomostowej, ponieważ nie udowodniła ona wykonywania prac w warunkach szkodliwych lub o szkodliwym charakterze w rozumieniu ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656, ze zm.; dalej: u.e.p.).

Odwołanie skarżącej od powyższego rozstrzygnięcia zostało oddalone przez Sąd Okręgowy w L. w wyroku z 31 sierpnia 2021 r. (sygn. akt [...]), podtrzymanym przez wyrok Sądu Apelacyjnego w L. z 2 lutego 2022 r. (sygn. akt [...]). W ocenie sądów ubezpieczeń społecznych obu instancji nieprzyznanie skarżącej emerytury pomostowej było prawidłowe, gdyż nie spełniła ona kryteriów z u.e.p.

2. Zdaniem skarżącej art. 3 ust. 1 i 2 u.e.p. oraz załącznik nr 1 do u.e.p. są niezgodne z zasadą zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasadą ochrony praw słuszenie nabytych (wywodzonymi z art. 2 Konstytucji), a także z zasadą równości i zakazem niedyskryminacji (statuowanymi w art. 32 Konstytucji). Z kolei art. 4 pkt 5 i 6 u.e.p. skarżąca zarzuca sprzeczność z zasadą zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa i zasadą ochrony praw słuszenie nabytych (art. 2 Konstytucji) oraz zasadą równości (art. 32 ust. 1 Konstytucji).

3. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 30 sierpnia 2022 r. (którego odpis został doręczony pełnomocnikowi skarżącej 20 września 2022 r.) skarżąca została wezwana do usunięcia braku formalnego skargi konstytucyjnej przez doręczenie:

- a) odpisów lub kopii poświadczonych za zgodność z oryginałem, złożonych wraz ze skargą konstytucyjną załączników nr 2 oraz 4-7,
- b) jednej kopii załącznika nr 3 skargi konstytucyjnej.

Skarżąca wykonała powyższe zarządzenie w piśmie procesowym, sporządzonym przez pełnomocnika i wniesionym do Trybunału 27 września 2022 r. (data nadania).

4. Zarządzeniem sędziego Trybunału Konstytucyjnego z 19 października 2022 r. (którego odpis został doręczony pełnomocnikowi skarżącej 2 listopada 2022 r.) skarżąca została wezwana do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej przez:

- 1) podanie daty złożenia przez skarżącą wniosku do Sądu Rejonowego w L. o ustanowienie dla niej pełnomocnika z urzędu do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej;
- 2) udokumentowanie w pięciu egzemplarzach dat:
 - a) doręczenia skarżącej wyroku Sądu Apelacyjnego w L. z 2 lutego 2022 r. (sygn. akt [...]),
 - b) złożenia przez skarżącą wniosku, o którym mowa w punkcie 1.

W sporządzonym przez pełnomocnika i wniesionym do Trybunału 9 listopada 2022 r. (data nadania) piśmie procesowym skarżąca poinformowała, że wniosek o ustanowienie dla niej pełnomocnika z urzędu do sporządzenia i wniesienia skargi konstytucyjnej wniosła do Sądu Apelacyjnego w L. 14 lutego 2022 r. wraz z wnioskiem o sporządzenie i doręczenie jej uzasadnienia pisemnego wyroku tego Sądu z 2 lutego 2022 r.; wniosek ten został następnie przekazany według właściwości rzeczowej. Ponadto udokumentowała daty: doręczenia jej orzeczenia sądu drugiej instancji wraz z uzasadnieniem (11 marca 2022 r.) oraz złożenia wniosku o pełnomocnika z urzędu (14 lutego 2022 r.).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, podczas którego Trybunał bada, czy odpowiada ona określonym przez prawo wymogom.

Stosownie do art. 61 ust. 4 u.o.t.p.TK Trybunał odmawia nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej, jeżeli:

- skarga nie spełnia wymogów określonych w ustawie i usunięcie braków nie jest możliwe (pkt 1);
- braki, o których mowa w art. 61 ust. 3 u.o.t.p.TK, nie zostały usunięte w terminie (pkt 2);
- skarga jest oczywiście bezzasadna (pkt 3).

2. Przedmiotem kontroli w niniejszej sprawie uczyniono następujące przepisy ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. Nr 237, poz. 1656, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2022 r. poz. 1340, ze zm.; dalej: u.e.p.):

– art. 3 ust. 1 i 2 oraz załącznik nr 1 „w zakresie, w jakim art. 3 ust. 2 pomija czynniki ryzyka niewymienione w art. 3 ust. 2, pomimo posiadania przez te czynniki właściwości czynników ryzyka w rozumieniu art. 3 ust. 1 oraz w zakresie, w jakim załącznik nr 1, określający wykaz prac w szczególnych warunkach pomija inne prace w szczególnych warunkach, w tym pracę diagnosty laboratoryjnego, narażonego na chemikalia o różnym szkodliwym działaniu (alergizującym, toksycznym, drażniącym, żrącym, rakotwórczym), jak również na szkodliwe czynniki biologiczne (patogeny), czynniki fizyczne (np. różnego rodzaju promieniowania), pomimo posiadania przez nie właściwości prac w szczególnych warunkach określonych w art. 3 ust. 1”;

– art. 4 pkt 5 i 6 „w zakresie, w jakim przyznaje prawo do emerytury pomostowej pracownikom, którzy przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywa[li] prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywali pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3”.

Jako wzorce kontroli skarżąca powołała zaś:

- art. 2 oraz art. 32 Konstytucji wobec art. 3 ust. 1 i 2 u.e.p. oraz załącznika nr 1 do u.e.p.;
- art. 2 oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji co do art. 4 pkt 5 i 6 u.e.p.

3. W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji każdy, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone, ma prawo, na zasadach określonych w ustawie, wnieść skargę do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności z Konstytucją ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji.

Kierując się treścią art. 79 ust. 1 ustawy zasadniczej, należy podkreślić, że nie wszystkie jej przepisy mogą stanowić wzorce kontroli w postępowaniu skargowym. Jak bowiem wynika ze wskazanego przepisu mogą nimi być tylko te spośród nich, które zawierają bezpośrednio gwarancje dla wolności i praw człowieka i obywatela (por. np. wyrok TK z 29 kwietnia 2020 r., sygn. SK 24/19, OTK ZU A/2020, poz. 19).

Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie wielokrotnie podkreślał, że art. 2 Konstytucji nie może stanowić samodzielnego wzorca kontroli konstytucyjności w postępowaniu wszczętym na podstawie skargi konstytucyjnej, ponieważ nie wynikają z niego wprost żadne konkretne prawa lub wolności. Dla ochrony konstytucyjnych praw i wolności w trybie skargi konstytucyjnej podstawy poszukiwać należy nie w ogólnej klauzuli demokratycznego

państwa prawnego, lecz w konkretnych przepisach Konstytucji wyrażających określone wolności i prawa (por. m.in. wyrok pełnego składu TK z 21 września 2011 r., sygn. SK 6/10, OTK ZU nr 7/A/2011, poz. 73, a także wyroki TK z: 12 grudnia 2001 r., sygn. SK 26/01, OTK ZU nr 8/2001, poz. 258; 6 lutego 2002 r., sygn. SK 11/01, OTK ZU nr 1/A/2002, poz. 2; 16 grudnia 2003 r., sygn. SK 34/03, OTK ZU nr 9/A/2003 poz. 102; 21 czerwca 2017 r., sygn. SK 35/15, OTK ZU A/2017, poz. 51 oraz 29 kwietnia 2020 r., sygn. SK 24/19).

Także naruszenie zasad wynikających z art. 32 ustawy zasadniczej nie może samodzielnie stanowić podstawy do rozpoznania skargi konstytucyjnej. Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu pełnego składu z 24 października 2001 r., sygn. SK 10/01 (OTK ZU nr 7/2001, poz. 225) wskazał bowiem, że rzeczony przepis Konstytucji stanowi jedynie zasadę ogólną, mającą charakter prawa niejako „drugiego stopnia”, tzn. przysługującego w związku z konkretnymi normami prawnymi, a nie w oderwaniu od nich, „samoistnie”. W związku z tym dopuszczalność powołania się w skardze konstytucyjnej na naruszenie zasady równości jest ograniczona wyłącznie do przypadków, w których zostaną wskazane konkretne: podmiotowe prawo, wolność lub obowiązek o charakterze konstytucyjnym, w zakresie których zasada ta została naruszona.

Skarżąca nie przedstawiła zaś żadnych argumentów, które wskazywałyby za odstąpieniem w jej sprawie od dotychczasowego zapatrywania prawnego w przedmiocie art. 2 oraz art. 32 Konstytucji i – w konsekwencji – przekazania niniejszej sprawy do rozpoznania merytorycznego przez Trybunał w pełnym składzie.

W tym stanie rzeczy należało odmówić nadania dalszego biegu analizowanej skardze konstytucyjnej na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącej przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.